

літичного перевороту, а також те, що є ліпшим, чи перехід державної влади в руки несоціалістів, чи загальна анархія. Ми мусимо лише ствердити, що жадна з українських партій не могла зорганізувати держави й дати Україні такий потрібний їй лад і спокій. Нема причин думати, що й нові партії з Василенком і Скоропадським на чолі зможуть се зробити. Таким чином рятунку України може принести лише порозуміння і співробітництво всіх творчих українських партій. Але Українці мусять пам'ятати, що тепер вони мають може останню нагоду поєднати ся і почати творчу роботу.

М. Троцький

Перебіг подій на Україні в зв'язку з появою нової державної влади.

Всякі чутки про можливість замаху на дотеперішню державну власть Української Народньої Республіки — Центральної Ради та її соціалістичне Правительство — Раду народніх міністрів кружляли по цілій Україні вже від довшого часу. А зі зростом невдоволення з політики й поступовання дотеперішнього Правительства під проводом українських соціалістів-революціонерів не тільки серед ворогів соціалізму й державної самостійності України, а й майже серед всіх політичних українських партій ті чутки все збільшували ся. Найгрізвіший час для Української Центральної Ради та її Правительства наступив з рішенням скликати Установчу Раду на підставі попередніх виборів і змаганням соціалістів-революціонерів конче перевести соціалізацію землі. Панове поміщики й загалом усі великі та середні землевласники міцно об'єднали ся й почали по всій Україні скликати всякі наради, конференції, зїзди. Всюди та скрізь вела ся найзавзятіша агітація проти соціалізації землі й Ц. Ради та її Правительства. Робило ся все, що тільки можна, щоб підірвати довіру до бувшої соціалістичної державної влади на Україні. Селяне-землевласники посилали депутації до Центральної Ради, Ради народніх міністрів і навіть до військових німецьких властей з домаганням скасування закону про соціалізацію землі. Панове поміщики ще з більшою рішучістю робили всякі заходи в тімже напрямі, домагаючи ся й зміни Правительства й повалення Центральної Ради.

З опублікуванням наказу німецького фельдмаршала фон Айхгорна про заведення на Україні німецьких військових судів положення Центральної Ради та її Правительства погіршило ся. Вона мусіла запротестувати проти незаконного втручання німецьких властей у внутрішні справи Української Народньої Республіки й поставити відповідні домагання, що могло викликати тільки подразнення, а не заспокоєння.

В ніч з 26 на 27 квітня німецькі війська роззброїли першу українську дивізію, що складала ся з бувших полонених Українців Німеччини й перебувала тоді в Києві.

Дня 27 квітня відбуло ся засідання Центральної Ради, на яким поміж иншим була мова й про роззброєння першої дивізії і про наказ Айхгорна. Промовці гостро виступали проти такого поступовання німецьких властей (про се історичне засідання буде згадане в найблизшій числі „Вісника“).

Дня 28 квітня засідання Центральної Ради продовжувало ся. Але коло 3¹/₂ год. по обіді до будинку Центральної Ради підійшов відділ німецького війська з панцирним автомобілем і кільканадцятьма кулеметами на возах. Панцирник став на Володимирській вулиці проти помешкання Центральної Ради, а салдати обступили кругом будинок і вдерли ся в середину, взявши з собою й кілька кулеметів. Салдати тримали напоготові револьвери й рушниці з багнетами. Саме передтим скінчив свою промову М. Рафес і голова Ради не встиг ще дати слово черговому промовцеві, як німецький

офіцер, ставши перед столом президії, запинаючи ся і пере-кручуючи трохи слова, по московськи закомандував: „Іменем германсько-го правительства приказиваю вам всім подняти руки вверх!“ „Руки вверх!“ закричали й німецькі салдати, обступаючи залу попід стїнами. Коли гамір та грукіт трохи затих, офіцер, котрий говорив по московськи, зажадав, щоб йому вказали Ткаченка (міністра внутрішніх справ, с.-д.), Любинського (управл. міністерством внутрішніх справ, с.-р.), Жуковського (військового міністра, с.-р.), Гавевського (директора адміністр. департ. мін. вн. справ, с.-р.) і Ковалевського (міністра земельних справ, с.-р.), яких він мав негайно арештувати. Зі згаданих осіб були в Раді лише Любинський і Гавевський, які самі підійшли до офіцера й назвали себе. Їх зразуж арештовано й виведено з залі. Потім відібрано зброю, зроблено ревізію в усіх присутніх і випущено їх на волю. На Володимирській вулиці стояли юрби народу, але німецькі салдати не пускали їх близько підходити до Центральної Ради.

Дня 29 квітня з самого ранку до будинку Центральної Ради стали збирати ся депутати та служачі Ради. Коло 12 години дня почало ся засідання фракції соц.-рев., а коло 3 години спільне засідання всіх фракцій, де давав пояснення голова Ради народніх міністрів В. Голубович. Закрита нарада скінчила ся о 5 год. вечора й зразуж почало ся відкрите засідання Ради. Центральною Радою в сей час охороняла ся Січовими Стрільцями, які нікого не пускали проходити на ту частину Володимирської вулиці, де стоїть будинок Ради. Відкриваючи засідання, М. Грушевський заявив, що він запротестував перед німецькими властями проти нечужового поводження німецького війська в Центральній Раді, трусів і арештів членів Ради та забрання паперів, що деякі папери вже повернуто назад, але він не знає, чи всі вони є. Сю заяву вислухали члени мовчки. Після заяви Грушевського Мала Рада приступила до розгляду проекту основного закону Української Народньої Республіки. Закон ухвалено. Переведено також ухвалу про зміну земельного закону, по якому приватна власність до 30 десятин не підлягає вивласненню. Професора М. Грушевського вибрано президентом Української Народньої Республіки.

Тогож самого дня в Києві відбував ся зїзд землевласників. Радили ся вони в цирку під охороною німецького війська. Зїзд відкрив селянин Коваленко промовою, якою вітав присутніх, висловлюючи надію, що може скоро явить ся тверда власть, котра очистить від тумана неправду й сотворить порядок та зробить наш край могучим. Потім тойже Коваленко в своїй промові заявив: „Ради ми не признаємо, земельних комітетів також. Ми просимо негайно усунути їх, бо вони працювали не для добра, а на шкоду народові України. Власть повинна бути й ми її сотворимо!“ Інші промовці-селяне й поміщики також усі нападали на Центральною Радою, Правительством та на земельні комітети. „Геть з Радою, геть з міністрами, геть з земельними комітетами!“ раз по раз кричали панове землевласники. Представникам соціалізму нема місця при влади. Установча рада вибрала ся під загрозою багнетів і тому вона не може устояти ся. Досить соціалістичних досвідів — говорив якийсь поміщик Райхерт. Коло 2 год. в сїнях цирку завилала нова сторожа — понад 500 російських офіцерів, озброєних рушницями. Коло 3 години на зїзд прибув ген. Павло Скоропадський в товаристві офіцерів. В той час, як він зайняв льожи, Коваленко звернув ся з трибуни до зїзду: „Якої-ж влади нам треба?“ „Гетьмана!“ — залунало в цирку та всі звернули ся до льожи, в якій сидів пан Скоропадський. Юрченко в своїй промові підкреслив, що на його думку власть повинна бути диктаторська. Зала задріжала від оплесків та окликів: „Браво!“ „Гетьмана!“ „Ура!“ „Нехай живе гетьман!“ Гетьман Скоропадський опустив льожи й появив ся на церковній сцені. Оклики ще збільшили ся. Він поцілував ся з членами президії зїзду, а потім, як стало в залі спокійно, звернув ся до приеутніх: „Панове! Дякую вам за те, що поручаєте мені

власть. Не для користи беру я на себе тягар хвилевої влади. Ви самі знаєте, що всюди ширить ся анархія і що тільки тверда власть зможе завести лад. На вас, хлібороби, й на добре думаючих кругах населення буду опирати ся. Молю Бога, щоб дав нам силу врятувати Україну". Промову гетьмана покрито окликами: „Ура!“ „Многая літа!“ „Нехай живе ясновельможний гетьман!“ Гетьмана піднесено на руки й обнесено по залі. Після сього гетьман Скоропадський відправив ся до Собору св. Софії й зложив присягу на вірність Україні. На площі св. Софії відбув ся молебень, а єпископ Никодим зробив обряд постриження й помазання гетьмана. Дня 30-го квітня на мурах Києва появил ся маніфест гетьмана Скоропадського: „Грамота до всього українського народу“, якою Українська Центральна Рада й попереднє соціалістичнє міністерство, а також земельні комітети скасовано.

Одночасно зі зїздом поміщиків і великих землевласників селян в помешканні київської „Просвіти“, на Бульварно-Кудрявській вулиці, відбув ся зїзд селян-демократів, в яким брало участь більш тисячі представників хліборобів, котрі не мають великої земельної власности. Сей зїзд цілком одобрив становище Центральної Ради й висловив їй своє довіре. Вони розпитували ся, хто се такий Скоропадський, і дивували ся, що таке в Києві робить ся. Відчувало ся незадоволеннє, що Німці підтримують якихсь князів і графів.

Се всі ті відомости, якими редакція „Вістника“ розпоряджає на підставі тих газет, що надійшли з України вже після зазначених подій. На жаль, докладніших вістей поки що немає.

Універсал гетьмана Павла Скоропадського.

Грамота до всього Українського Народу.

Громадяне України!

Всім вам, козаки та громадяне України, відомі події останнього часу, коли джерелом лила ся кров крапчих синів України й знову відроджена Українська Держава стояла на краю загибелі.

Врятувала ся Вона завдяки могутньому підтриманню центральних держав, які, вірні своему слову, продовжують і по сей час бороти ся за вільність і спокій України.

При такій піддержці у всіх зродила ся надія, що почнеть ся відбудованнє порядку в Державі й економічне життє України увійде врешті в нормальнє річище.

Але сї надії не справили ся.

Будше Українське Правительство не здійснило державного будування України, бо було зовсім нездатне до сього.

Бешкети й анархія продовжують ся на Україні, економічна руїна й безробіттє збільшують ся і розповсюджують ся з кождим днем і врешті перед найбагатшою колісь Україною стає грізна мара голоду.

При таких становищі, яке загрожує новою катастрофою Україні, глибоко сколихнуло всі трудові маси населення, які виступили з категоричним домаганнєм негайно збудувати таку Державну Владу, яка здатна була б забезпечити населенню спокій, закон і можливість творчої праці.

Яко вірний син України я постановив відкликнути ся на сей поклик і взяти на себе тимчасову всю повноту влади.

Отсею грамотою я оголошую себе Гетьманом всієї України.

Управа Україною буде провадити ся через посередництво призначеного мною Кабінету Міністрів і на остаточнім обґрунтованню приложених при сїм законів про тимчасовий державний устрій України.

Центральна й Мала Рада, а також всі земельні комітети від нинішнього дня розпускають ся. Всі міністри й товариші звільняють ся. Всі інші урядовці, що працюють

в державних інституціях, зїстають ся на своїх посадах і повинні продовжувати виконаннє своїх обовязків.

В найблизший час буде виданий закон, установляючий порядок виборів до Українського Союму.

До нього я буду твердо стояти на сторожі порядку й законности в Українській Державі, буду домагати ся негайного виконання всіх державних розпорядків і буду підтримувати авторитет влади, не спиняючи ся ні перед якими найкрайнішими мірами.

Права приватної власности як фундаменту культури й цивілізації відбудовують ся в повній мірі й всі розпорядки бувшого Українського Уряду, а так само тимчасового російського уряду відмінюють ся і касують ся. Відбудовуєть ся повна свобода по розробленню купчих по куплі — продажі землі.

Поруч з сїм будуть прийняті міри по вивласненню земель подійсній їх вартости від великих власників для надїлення земельними участками малоземельних хліборобів.

Рівночасно будуть твердо забезпечені права робітничої класи. Особливу увагу звернеть ся на поліпшеннє правового становища й умов праці залізничників, котрі при виключно тяжких умовах ні на один час не кидали своєї відповідальної праці.

На економічнім і фінансовім полі відбудовуєть ся повна свобода торговлі й відкриваєть ся широкий простір приватного підприємства й ініціативи.

Передбачую всю трудність праці, що стоїть передо мною, і молю Бога дати мені силу, щоб достойно виконати те, що я уважаю своїм обовязком перед рідною Україною в сучасний виключний і критичний для неї час.

Мені далекі й чужі, які-б то не були, власні побудки й головною своєю метою я ставлю користь і добро народу всім дорогою нам України.

В сїй свідомости кличу всіх вас, громадян і козаків України — без ріжниць національности й віроісповідання — допомогти мені й моїм працівникам і співробітникам в нашій загальнім великовідповідальнім ділі.

Гетьман всієї України Павло Скоропадський.
29 квітня 1918 р. Київ.

Закони про тимчасовий державний устрій України.

Тимчасово до вибрання Союму й відкриття його діяльности державний устрій України й порядок керування основоюєть ся на отсих законах:

Про гетьманську владу.

1) Влада управи належить виключно до Гетьмана України в межах всієї Української Держави.

2) Гетьман стверджує закони й без його санкції ніякий закон не може мати сили.

3) Гетьман призначає Отамана Ради Міністрів. Отаман Міністрів складає Кабінет і представляє його в повнім складі на затвердженнє Гетьмана. Гетьман затверджує і скасовує Кабінет у повнім його складі. Гетьман приймає і звільняє інших урядових осіб в раді, коли для останніх не обґрунтовано законом иншого порядку призначення і звільнення.

4) Гетьман є найвищий керівничий всіх зносин Української Держави з закордонними державами.

5) Гетьман є верховний воввода Української Армії та Фльоти.

6) Гетьман оголошує області на військовім, осаднім або виключнім стані.

7) Гетьманови належить помилюваннє засуджених, полегченнє кари й загальнє прощаннє зроблених проступних подій з касуваннєм проти них переслідування і визволення

їх від суду й кари, а також складання державних поборів і даровання милости в особистих випадках, коли сим не на-рушають ся нічий охоронені законом інтереси та громадянські права.

8) Накази й розпорядки Гетьмана закріплюють ся Отаман-Міністром або відповідним йому Міністром.

Про віру.

9) Передовою в Українській Державі вірою є християнська, православна.

10) Всі неприналежні до православної віри громадяне Української Держави, а також всі мешканці на території України користують ся кожний на кождім місці свобідним відправленням їх віри й богослуженням по її обряду.

Права й обовязки українських козаків і громадян.

11) Умови придбання прав українського козацтва та громадянства, а так само їх утрачення означають ся законом.

12) Захист Рідного Краю се обовязок кожного козака та громадянина Української Держави.

13) Українські козаки та громадяне повинні платити установлені законом податки й мита, а також відбувати повинности згідно з постановою закону.

14) Ніхто не може підлягати переслідуванню за протупне діланне иншим способом, як тільки означеним законом.

15) Ніхто не може бути затриманий під сторожею инакше, як лише у випадках, означених законом.

16) Ніхто не може бути суджений і покараний инакше, як тільки за проступні ділання, передбачені існуючими в час їх здійснення законами.

17) Оселя кожного непорушна. Робити обшукування й арешт в будинку без згоди його господаря можливо не инакше, як у випадках і в порядку, означених законом.

18) Кождий український козак і громадянин має право вільно вибирати мешканне і працю, набувати й продавати майно та без заборони виїзджати за кордон Української Держави.

19) Власність непорушна. Примусове вивласенне нерухомого майна, коли се необхідно для якої небудь державної чи громадської користи, можливе не инакше, як за відповідну платню.

20) Українські козаки та громадяне мають право робити зібрання, в метах, нешкідливих законам, мирно й без зброї.

21) Кождий може в межах, установлених законом, висловлювати й писати свої думки, а так само розповсюджувати їх шляхом друку або иншими засобами.

22) Українські козаки та громадяне мають право гуртувати громади й спілки в межах, непротивних законам.

Про закони.

23) Українська Держава керуєть ся на твердих основах законів, виданих в установленій черзі.

24) Сила закону без виїмків обовязкова для всіх українських підданих і чужинців, що перебувають в Українській Державі.

25) Закони, особисто видані для якої небудь області чи частини населення, новим загальним законом не усувають ся, коли в нім не постановлено такої відміни.

26) Закони оголошують ся для загального відома в утворенім порядку і перед оголошенням до діла не прикладають ся.

27) Після оголошення закони надаєть ся обовязкова сила від часу, призначеного для того в самім законі. В самім виданім законі може бути показане, як виповняти його, як проголосити, як виконати телеграфом або через курерів.

28) Закон не може бути скасований инакше, як тільки силою закону. Через те, поки новим законом остаточно не скасовано існуючий закон, він заховує повну свою силу.

29) Ніхто не може відмовляти ся незнанням закону, коли його оголошено існуючим порядком.

30) Закони розробляють ся в кождім Міністерстві по належности й передають ся на загальне обміркування Раді Міністрів.

31) По ухвалі Радою Міністрів внесених законопроектів вони передають ся на затвердження Гетьманови.

32) Закони, які торкають ся деяких секцій, передають ся в Раду Міністрів після обговорення їх зацікавленими Міністерствами.

33) Міністрам даєть ся можливість видавати розпорядки в розвитку й поясненню законів, при чім всі такі розпорядки належать попередньому ухваленню Радою Міністрів.

Про Раду Міністрів і про міністрів.

34) Напрямок і обднання праці окремих секцій по прикметам як законодавства, так і найвищої Державної Управи складаєть ся на Раду Міністрів.

35) Керуванне ділами Ради Міністрів складаєть ся на Генерального Секретаря і на підлягаючу йому Державну Генеральну Канцелярію.

36) Отаман-Міністер і Міністри відповідають перед Гетьманом за загальний хід державної управи. Кождий з них окремо відповідає за свою діяльність і розпорядки.

37) За проступні по посаді ділання Отаман-Міністер і Міністри підлягають громадській і карній відповідальности на основах, в законі означених.

Про Фінансову Раду.

38) Фінансова Рада є найвища народня інституція для справ державного кредиту й фінансової політики.

39) Фінансова Рада складаєть ся з представників і членів, призначених Гетьманом. Крім того в склад Ради входять на правах членів: Отаман-Міністер, Міністер Фінансів і Державний Контрольор.

40) На Раду складаєть ся: 1) обміркуванне часу й умов державних позичок; 2) обміркуванне діл, що торкають ся державного кредиту, а також питань обороту коштів і 3) попередній, кождий раз з особистого розпорядку Гетьмана, розгляд діл по фінансовій частині, які належать вирішенню в законодатнім порядку.

41) Обміркування Ради передають ся на перегляд Гетьмана.

Про Генеральний Суд.

42) Генеральний Суд Української Держави уявляє собою найвищого хоронителя і захистника закону та Найвищий Суд України для справ судівництва й адміністративних.

43) Генеральний Суд оголошує до загальної відомости всі закони й накази Уряду, слідкуючи за законністю їх видання.

44) Порядкуючий Генеральний Суддя та всі Генеральні Судді призначають ся Гетьманом.

Гетьман всієї України Павло Скоропадський.
Отаман Ради Міністрів Микола Устимович.

29 квітня 1918 р. Київ.

Берлінське урядове освітленне київських подій.

На головній комісії берлінського Райхстагу 4 мая зложив віцеканцлер Паєр таку заяву: Замість пана державного канцлера, котрий поручив мені заступити його, я хотів би ось що оповісти вам про стан українських справ. Як відомо, ми увійшли свого часу на Україну на виразне бажанне Українського Правительства, щоб там завести той лад, заведенне котрого не хотіло вдати ся Правительству. Не тільки любов порядку спонукала нас увійти тоді на Україну, але промовляли за тим також ріжні причини иншого роду, коли ми вислухали свого бажання. Не останне місце між сими причинами у нас, а ще більше у нашого

судове слідство йде далі своїм шляхом. Тимчасом випущено на волю помічника міністерства заграничних справ Любинського, бо причини його ув'язнення не показали ся вистарчаючими. Інші інтересовані знаходять ся ще в арешті. Коли наступила зарада пожалування гідного надужиття і ті заінтересовані, котрі досі належали до Правительства, вийшли з нього, стоїмо перед справою, повстаннє і обставини якої не дуже приємні та втішні, яка одначе мусить піти своїм шляхом і тому може ним легко піти, що нове Правительство заявило свою виразну згоду на сі нові полеві суди. А зі сказаного, думаю, побачите, що й ся подія не була міродатна для довершеного обновлення Правительства.

А що торкаєть ся нового Правительства, покликати його до життя самі Українці, а саме українські селяне. Недавно заявили ся у Києві депутації селян, які склалися з селян-землевласників, котрі не були вдоволені комуністичними вивласнюючими законами Ради, зате поставили ся на ґрунті програми, яка, правда, домагаєть ся також істотного обмеження земельної посілости, але не вивласнення без винагороди, котре, як показало ся, довело до грабіжів й анархії, а тільки згідного з приписами викупу. Сі селяне, яких 7000 числом, зібрали ся в київськім цирку й окликали українського генерала Скоропадського диктатором і гетьманом України. Скоропадський прийняв гідність і тепер зайнятий утвореннєм нового Правительства. Се твореннє ще не скінчило ся. Що торкаєть ся його особи, має він бути, як доносять, нащадком останнього гетьмана вільної України й був під час війни командантом дивізії кавалерії. Міністерство буде, наскільки ми могли ствердити, так само демократичне. Воно має різнити ся від дотеперішнього Правительства, з яким має спільну ідею Української національної Держави, головно непризнаннєм комуністичних теорій, які негують земельну власність. Усуненнє дотеперішнього Правительства відбуло ся в цілости мирно. Предсідатель міністрів Голубович і голова Ради Грушевський щодо своєї особи зрештешували з правительственной влади, одначе членом дотеперішнього Правительства лишили волю, чи хочуть узяти участь в новім, чи ні. Що принесе нове Правительство України й чи покажесть ся воно сильнішим і популярнішим від старого, не можна ще сказати сього сьгодні. Та се справа, яка мало нас торкаєть ся. Се чисто українська справа. Можемо тільки побажати, щоб Україні вдало ся незабаром під охороною нашої зброї і при нашій дипломатичній допомочи дійти до нормальних державних відносин.

В усякім разі нове Правительство вже заявило нашим заступникам, що вповні стає на ґрунт берестейського миру й інших пороблених договорів до достав збіжа включно. Воно дальше заявило, що має допустити ся вільна торгівля в користь Німеччини й Австро-Угорщини та що одним з його найперших і найважливіших завдань буде заключити з осередніми державами довготерміновий господарський договір. Дальші умови, зокрема також про відшкодуваннє за нашу мілітарну поміч, установить Правительство з нашим послом і генералом Іренером, шефом штабу фельдмаршала Айхгорна. Я хотів би висловити надію, що сі переговори доведуть до швидкого та вдоволяючого закінчення.

Посол Шайдеман висловив своє здивованнє, що справи на Україні пішли таким розвитком. Коли підпирали-б ми такі небезпечні експерименти, які підприємляють тепер на Україні, — сказав він, — ми були-б приневолені удержувати велике окупаційне військо. Тутешньому заступникови України унеможливлено полученнє з Києвом. Ціле поступованнє зовсім незрозуміле. Нове Правительство на Україні складаєть ся з кадетів і федералістів, себто з людей, котрі по своїм партійнім становищі були останні, з якими ми повинні-б працювати. Гетьман Скоропадський не має за собою народу. Він кандидував до російських Установчих Зборів і дістав лише 200 голосів. Опісля кандидував він до Української Установчої Ради й одержав тільки 9 голосів. Се кидає світло на цілу ситуацію. Справа не може бути тривкою. Так не

можна досягнути цілі, а саме згідно з мировим договором видобути припадаюче нам збіжє. До селянського зїзду не прийшло через вибори. Для німецького народу не може повстати нічого доброго з сеї справи.

Посол Ерцбергер заявив: Та сама сила, котра розвалила російський колюс, робить усе, щоб споїти його наново. Треба обговорити українську справу на пленум Райхстагу, бо цензура не допускає до правдивого звітлюваннє про неї. Уформованнє східньої справи рішаюче для цілого будучого уформованнє справ на Сході. А знов Україна є двигуном Сходу. Одначе саме там ми задумуємо поробити найбільші помилки. Сваюля підпорядкованого військового місця руйнує все досі побудоване. Яко провідні засади будучої політики на Україні поставив бесідник ось що: 1. Політична управа має тільки сама рішати. 2. Берестейський мировий договір мусить позістати ся без обмежень удержаний яко підстава порозуміннє з Україною. 3. Доставка приобіцяного в мировім договорі збіжа наступить тільки тоді, коли Німеччина так само зі свого боку доставить приобіцяні вимінні артикули. 4. Союзники, Німці, Австрійці й Угри мусять поступати в Києві одноцільно й разом. 5. Від усякого вмішуваннє у внутрішні справи мусять держати ся здалека центральні держави, що не все було в минувшій. 6. Наші дипломатичні заступництва в Києві й Москві треба побільшити особами, що знали-б край і мову. Далі бесідник питав в справі приготовань, аби забезпечити для центральних держав лишки з нових жнив, і в справі організації будучих осінніх засівів.

Також на Литві почала зменшувати ся схильність до Німеччини. Русофільський напрям візьме перевагу, коли народови накинеть ся персональну унію з Німеччиною.

Державний підсекретарь Буше заявив: В нашім заступництві в Києві зайнятий ряд панів, котрі знають українську мову й котрі можуть перекладати часописи так, що посол все поінформований про те, що дієть ся. Не можна для кожного краю зараз мати заступника, котрий знав би й мову даної країни. Рішуче мушу заперечити тому, щоб ми нашою політикою попирали на Україні великих земельних власників. Пан Мум у всіх телеграмах, які дійшли до нас, все підкреслював, що він уважає такого роду політику фатальною й не візьме в ній участі.

Опісля бесідник відчитав розпорядок фельдмаршала Айхгорна в справі засіву ланів. У розпорядку сказано вразно, що не вмішуєть ся в законні приписи. Під сим оглядом важне те, що Скоропадський, котрий тепер перейняв Уряд, висловив ся в тім напрямі, що землю треба відібрати земельним власникам за відповідну ціну. Її мають поділити на малі парцелі й дати селянам. З того виходить, що й нове Правительство зовсім не помагає великим земельним власникам. Вони не мають дістати знову своєї давнійшої власности, тільки земля має бути поділена.

Предсідателем міністрів є, згідно з телеграмою, яку я одержав, пан Лизогуб з Полтави. Номінація міністрів ще не закінчила ся. Тим самим і падають послідовности, які з сим вяжуть ся. Наскільки знаю, згаданий пан Порш поїхав до Курська, де мають відбути ся мирові переговори з Росією. Наскільки знаю, не було суперечок між німецькою і австро-угорською делегацією.

Державний підсекретарь Браун зайняв ся передо всім справою, чи дійсно є на Україні сподівані засоби збіжа. На думку знавців абсолютно так маєть ся справа. Так вони повідомили нас, що в малій частині України є найменше 100 мільонів пудів, отже майже два мільйони тон. Але тодішнє Українське Правительство не хотіло виповнити договорних зобовязань, бо хотіло задержати збіжє як вимінний артикул для свого торговельного обороту з Росією. Одначе вкінці таки вдало ся заключити з ним договір, яким воно зобовязало ся доставити центральним державам 60 мільонів пудів, отже майже мільон тон, а саме мають доставити

в квітні 6 мільонів пудів, у травні 15 мільонів пудів, у червні 20 мільонів пудів і в липні 19 мільонів пудів. Зроблено таке ствердження, щоб перешкодити великому опізнюванню достав. Далі осередні держави хочуть заложити централю в Києві, яка мала б завдання організувати закупа збіжа та вдержати зносини з Українським Правительством. На се не хотіло згодити ся Українське Правительство, бо мало збіжевий монопол. Але дотеперішня організація Правительства абсолютно не функціонує. Вона навіть не постарала ся о потребу для Києва муку. Так вкінці навіть Українське Правительство побачило, що справа не йде, та з одного дня на другий утворило державне збіжеве бюро, отже рід державної збіжевої централі, з членів української збіжевої біржі, посідачів млинів і кооперативних спілок, які вже існували літами й особливо на полудні відогравали досить значну роль. Вкінці ми згодили ся на сей проєкт, бо ми мусіли пересвідчити ся, що наші власні організації могли б існувати тільки тоді, колиб українську збіжеву торгівлю згуртовано таким робом. Ні у великої посілости, ні у селян не можна взагалі нічого купити без українських Жидів. Надвірний Жид є там абсолютною потребою. Скоро Українське Правительство перейшло від комуністичного принципу знову до торгівлі, є також вигляди, що дістанемо дещо. Прийшло до нового договору, на підставі якого Українське Правительство має доставити осереднім державам збіже в згаданих уже ратах. Як що се не вдасть ся, центральні держави мають право самі добути собі збіже безпосередніми зносинами. З цілого привозу з України одержує з огляду на положення Австрія дві третини, Німеччина третину в двох перших місяцях, а від 1 червня має бути відношення відворотне.

Ми старали ся також зробити якесь упорядкування для нових жнив. Але комісія, з якою ми переговорювали, заявила, що вона може робити угоди лише в справі виконання умов мирового договору. Однак можливо найскорше мають розпочати ся наради над умовами про найближчий рік жнив. Звідомлення про весняні засіви дуже неоднакові. Я пробував вяснити предсідателєви Поршова, що спосіб, яким досі відбувався поділ землі, се просте божевілля. Він відбуваєть ся без ніякої засади. Одиною засадою було вивласнити велику земельну посілість. Все инше передано земельним комітетам, а вони складають ся з селян. Які великі є труднощі, виходить уже з факту, що на Україні є великі земельні власники, котрі мають 120000 до 160000, що більше, навіть до 200000 гектарів землі. Я запропонував, аби селяне купили землю, яку зайняли, і то або за збіже або за гроші. Сим робом раз пособлено б доставам збіжа, а далі вирятувало б себе Українське Правительство з дуже грізної нестачі грошей. Український заступник згодив ся з тим, але Рада була проти того, бо се противить ся принципови, що нема взагалі земельної власности. Так дійшло до того, що ще 15 квітня весняні засіви поступали дуже нуждебно наперед.

В теперішнім моменті незвичайно тяжко пророкувати, що одержимо з України. По найновішій донесенню зголошено яких 4 мільонів пудів, але ще не доставлено. Досі яких 1000 вагонів збіжа й інших засобів поживи перейшли через сухопутній кордон. Крім того 800 тон пішло через Браїлу в Румунії. Український селянин продає взагалі нерадо збіже зі страху перед будучиною.

Для нього нема господарської необхідности продати, бо він переладований грішми. В руках українських селян знаходиться найменше вісім до десяти мільярдів рублів паперових грошей. Селянин хоче дістати передовсім ткацькі товари й тканини, але ми не можемо доставити їх йому. Далі бажає він господарських машин і дрібнозализничного матеріалу. Тут можемо дати йому до розпорядження яких 30.000 тон. Поодинокі посилки вже й відійшли на Україну. Дещо доставляє також Австрія. Вже приобіцяно кілька тисяч австрійських кіс.

Дальшу велику трудність справляє доставка грошових знаків. Хоч видано (в Росії) яких 40 мільярдів паперових рублів, абсолютно неможливо на Україні роздобути грошові знаки. Може можна буде перевести те, щоб платити німецькою маркою і австрійською короною.

З австро-угорською делегацією ми прийшли до доброї згоди. Ми працювали в найтіснішій порозумінню з собою і постійно були з ними разом. Ми ж мали й той самий інтерес можливо найбільше збіжа добути з України.

Посол Ледебур виводив: Факти потверджують вповні те, що передбачували мої приятелі яко лихі наслідки зашвидкого заключення миру. Німецьке правительство докладно знало комуністичні погляди Українського Правительства. На основі договору німецьке правительство зобов'язане лишити йому поле для діяльності згідно з сими його поглядами. Признано Правительством партію, яка не була в силі взяти власть у свої руки. І про транспортні труднощі повинно було бути поінформоване німецьке правительство. Далі критикував бесідник розпорядок фельдмаршала Айхгорна й уважав зрозумілим те, що серед українського населення повстало найглибше невдоволення.

Дальша дискусія про події на Україні відбувала ся 6 травня. Найперше відчитав державний підсекретарь барон Буше отєю телеграму київського посла барона Мума: „Розходить ся про міністерство самої праці, яке складало ся б тільки зі зрілих і здатних людей, на котрих згодив ся б і політично инакше думающий. Всі зобов'язали ся до основної думки гетьмана: „Удержання і зміцнення національної самостійности України в найтіснішій злучі з осередніми державами, особливо з Німеччиною, з виключенням великоросійських і польських змагань“. Нема жадних Поляків у кабінеті. Імена польського походження заводять. Вступ членів инших партій, яких повітав би гетьман, розбив ся через безглузді домагання, котрі, як здавало ся, навіть в найменшій мірі не хотіли рахувати ся з фактом переворотів, які зайшли наслідком загального невдоволення з дотеперішньої політики. Загально приймають, що щойно, коли побачуть, що робить ся практичну роботу, — а вона розпочала ся, не зважаючи на Великодні свята, — прийдуть також инші партії. Для них лишаєть ся відкритим якесь число провізорично обсаджених міністерських столів, колиб вони заявили свою готовість до спільної праці, не обстаючи при своїх пересадних домаганнях. Гетьман Скоропадський відвідав учора барона Мума й мав з ним півторагодинну дуже вдоволяючу розмову, в якій особливо зложено також дуже вдоволяючі заяви щодо будучої політики (самостійности України, відсутности великоросійських і польських тенденцій).“

У звязку з сею телеграмою зауважив барон Буше: Я довідав ся тимчасом ще инше про гетьмана Скоропадського. Давнійший посол в Петербурзі гр. Пурталє знав його особисто. Скоропадський так само, як його жінка, переконаний приятель Німців. З відчитаної саме телеграми побачите, що ще поки-що нема дефінітивного списку міністрів.

Далі жалувал ся ряд послів на урядове звідомлення з суботи, яке мало що бере під увагу промови послів, і домагали ся повного пропускання звідомлень.

Посол Гас (поступовець) виводив: Здивувала нас вістка, що мировий договір з Україною ще не ратифікований. З політикою, яку ведуть генерали на Україні, руйнують ся великі можливости для Німеччини на будуче. Що сказали б генерали, якби нараз прийшло на думку цивільним особам взяти провід армій так, як тепер генерали пробують вести політику. Політику в зайнятих землях мусить вести одноцільно державна управа. Німецьку політику на Сході тяжко розуміти. Не можна на Україні вести великоросійської політики, а в Естонії і Лівляндії вести політику, яка визиває Москалів. Правительство мусить поставити й перевести ясну програму щодо всіх східних питань. Коли ще з Румунією зробимо такий добрий мир, не поможе нам ніщо, коли не увійдемо в добрі відносини до Росії.

Посол Штреземан (національний ліберал) назвав маловтішними події на Україні. Він підкреслив, що не можна вести такої політики, яка привела б наново до великої Росії. Бесідник притакнув правительству, що поробило заходи на Україні коло сповнення мирових умов, але не може одобрити способу, як се стало ся. Арештованне членів Правительства мусіло поділати обиджаючи й дає знов понуку почвірному порозумінню троюдити проти Німеччини. Абстрагуючи від форми поступовання, не можна нічого закинути самому поступованню. Особливо відпер бесідник закиди військовим властям.

Посол барон Гамп (німецька фракція) висловив сподівання, що Німеччина дістане відповідні скількості збіжа з України, й бажав, аби не заключувано так само за швидко миру з Румунією, як з Україною. Він підкреслив необхідність шанувати право Українців на самоозначення. На основі дотеперішньої дебати бесідник не може побачити заціпних точок для поповнених військовими властями нечуваних річей.

На засіданні 7 мая гр. Вестарп (консерватист) назвав розпорядок фельдмаршала Айхгорна в справі засіву ланів необхідним і поправним. Також можна одобрити міри в цілі забезпечення запевнених на сей рік достав. Гаазе (незалежний соціаліст) закинув правительству, що воно зовсім згоджується з міродатними панамі військової управи, яка не так дуже змагає до миру через порозуміння, як більше до миру, подиктованого силою. Віддихається ся народи, яких треба-б зеднати собі.

Далі між иншим заступник канцлера Паєр говорив про східні справи: фінляндську, естляндську й лівляндську, литовську й про українську. Про останню сказав таке: Жалую, що не можемо відбутися наших дискусій щойно в найближшій тижні, бо тоді мали-б ми вже неспірні вістки, через що заощадило ся-б нам багато труду й боротьби. Мусимо стояти при вірності наших вісток. Але ви те, що не годить ся з вашим ходом думок або ріжнить ся від ваших вісток, відкидаєте рухом руки або сильним словом. Таким робом не творить ся відповідної підстави для обговорення. Треба ще пождати, аж надійде фактичний матеріал. Яке обурення повстало зразу на розпорядок ген. Айхгорна в справі засіву ланів, коли він зпочатку був відомий з фальшивого текету, а хто ще сьогодні поважно оспороюватиме, що якийсь вплив на Правительство й населення в дусі розпорядку був безумовно необхідний, аби досягнути те, щоб ми дістали запевнене в договорі збіже. Зрештою я здивувався, що щодо переведення мир на Україні не виявило ся давніше довірре супроти повіренника Райхстагу ген. Гренера. Се-ж людина, яка мусить бути поставлена на таку посаду задля своєї здатности вміти зарадити, обходити ся з населенням і переговорювати з ним. Що стало ся, мусіло конче наступити, щоб також дійсно перевести ті умови, які ми зробили з Україною. Австро-Угорщина й Німеччина поступають на Україні згідно. Що в поодиноких випадках повстануть ріжницї в думках, сього не можна оминати. Та вже доказано, що се неправда, щоб ми гірше вийшли на доставах збіжа. Додаткове провірення вияснило, що се твердження полягає на помилці. Ми зовсім згідні з тим, що ми не повинні мішати ся у внутрішні справи України. Одначе се має очевидно свою межу раз в цілі вступлення на Україну, заведення ладу, а далі в огляді на наше військо. Що торкається достав збіжа, може прилучити ся до того, що сказав учора посол Штреземан. Для нас справа, чи досягнуть ся вивіз достав збіжа в порядку та згідно з договором, практично далеко важнійша ніж справа, хто є правим володарем на Україні або яку розвязку найде остаточно справа власности землі на Україні.

Що торкається ся зміни Правительства на Україні, зовсім ще не певно, чи треба її уважати нещастем. Таж майте на увазі відносини на Україні в останніх тижнях і те, які нужден-

ні політичні й господарські відносини та яка непевність там панує. Правительство було супроти тих разячих станів бездільне й безпомічне й се зовсім недивне при його складі з молодих і недосвідчених людей. Що більше, треба-б властиво дивувати ся, що народ взагалі так довго терпів сї відносини. Як стоять справи на Україні, там зовсім не можна бути без військової управи. Пригадую лише бої, які тепер ще відбувають ся на Україні з військами в сусідніх краях. Але ми не можемо губити ся тепер в спорі за компетенцію між військовою управою і цивільною управою на Україні. Є забагато практичних завдань, які там ждуть ще своєї розвязки, і я тішу ся, що може ствердити, що між нашим політичним заступником на Україні й фельдмаршалом Айхгорном та шефом його генерального штабу ген. Гренером існує наскрізь добре порозуміння і спільне пожитте і що ся згода та спільне пожитте відповідає згідній волі державної управи й найвищої військової управи. Ми не знаємо, чи ждуть нас ще дальші несподіванки на Україні. В таких разі швидко постанова й добра зарада можлива тільки тоді, як заінтересовані інстанції можуть на місці порозуміти ся.

На засіданні 8 травня Носке (соціалдемократ) виводив: Се поворот до особистого режиму. Військова управа взяла верх. Необхідна вяжуча заява, чи оминеть ся, щоб якийсь німецький принц входить у рахубу як суверен для одної з окраїнних держав. Обговорюючи відносини на Україні, бесідник виступив проти німецького вмішування в ті справи. З недовіррем треба стежити за політикою ладу, яка перекидається також на Великоросію.

Державний підсекретарь Браун заявив: Ми зовсім не хочемо без потреби виступати з насильними мірами проти Українського Правительства, але бажавмо вільних взаємних зносин і абсолютно змагаємо дати людям виміні товари, яких зажадають. Ми вже не від того всі товари, без котрих в Німеччині можуть обійти ся, доставити на Україну, а так само инші артикули запотребовання.

Барон Райхенберг (центр) питає, чи Німці задумують іти в Донщину й на Кавказ, поставив внесення познайти комісію з інструкціями німецьких військ на Україні та критикував розпорядок в справі засіву ланів, назвавши його незвичайно незручним. Виступив проти вмішування у внутрішні справи України. Теперішній український кабінет складається з представників великої земельної посілости, буржуазії та промислу й неможливо, щоб він спирав ся на довірре широких мас.

Посол Зідекум (соціалдемократ) висловив думку, що треба визволити та зробити самостійними окраїнні народи колишньої російської держави. Та се вимагає чогось зовсім противного від дотеперішньої методи й—підпорядкованих елементів. Одначе поступовання в Києві означає щось противне. В осередку української політики мусить стати земельна справа. Теперішня розвязка фальшива.

Посол Ерцбергер (центр) закинув правительству, що не має жадного постійного плану й ніякої постійної цілі. Справа на Сході рішаюча для висліду війни та для будущего існування Німеччини. В імени центру поставив промовець такі витичні лінії для трактовання східних справ: Рішати в усіх політичних і господарських справах, які торкають ся східних країв, можна тільки за попередньою згодою державного канцлера. Берестейські мирові договори треба удержати в повнім обемі як щодо текету, так і щодо сенсу. Щоб одержати швидко й вистарчаючу доставу збіжа, треба як найшвидше доставити в розпорядження України передбачені в мировім договорі з Україною виміні артикули. Політичні й мілітарні німецькі власті мають здержати ся від усякого вмішування у внутрішні справи України.

По Полякови Трампчинським, який виводив, що українському народові не можна дати самоуправи (Поляків поставити над ними? Правда? Ред.), посол Грайзе (консерватист) і Штреземан (національний ліберал) борони-

вали проти українства широкі круги інших національностей“.

Всі ті основні засади видали ся мені безумовно такими, що їх можна прийняти, і я взяв ся за зложення нового кабінету, постановивши покористувати ся деякими з сих кандидатів, яких намічено в списку М. Устимовича та яких висували ріжні громадські групи. Я старав ся дійти до порозуміння з українськими соціалістами-федералістами, поїхав на їх партійні збори, поінформував їх про витворене положення і переконував їх вступити в склад нового Правительства, вказуючи на те, що в противнім разі мені прийде ся зложити кабінет з інших елементів, вповні пригідних для ділової творчої праці, елементів, котрі будуть без сумніву помагати українському національному відродженню, але які не будуть мати такої виразної національно-політичної фізіономії, як соціалісти-федералісти. Я вказував, що не можна відкладати зложення кабінету й що справу треба негайно вяснити.

Лідери партії соціалістів-федералістів заявили мені, що партія майже постановила відмовити ся від участі в новім Правительстві, але що остаточно ухвала справи потребує ще деякого обговорення. Мені подано до відома, що увечері наступить виразна відповідь. Кілька годин опісля я побачив ся з членом партії соціалістів-федералістів С. Шелухиним, котрий заявив мені, що партія відносить ся негативно до його участі в кабінеті та взагалі не дозволяє своїм членам входити в склад Правительства. Увечері о 10¹/₄ год. до мене зайшов член партії соціалістів-федералістів О. Шульгин (бувний міністер заграничних справ). Не заставши мене вдома, він лишив мені карточку, в якій сказано, що партія соціалістів-федералістів відносить ся безумовно негативно до вступлення членів партії в нове Правительство. Але рівночасно О. Шульгин просив мене здержати остаточно зложення кабінету з огляду на те, що партія одержала нову інформацію, яка потребує обговорення.

Одначе здержати зложення нового кабінету було вже неможливо. Та й карточку О. Шульгина я прочитав тільки о 4 год. ночі, коли я вернув ся з першого засідання нової Ради міністрів. Сьогодні (3 мая) кабінет вже зложений на діловім персональнім принципі. Міністерство, сформувавши ся остаточно, виложить свою основну програму в окремій декларації в найближшій часі. Поки що в Раді міністрів обговорюють ся тільки справи найближших заходів і справи про те, як наладити адміністративний і зокрема фінансовий та судовий апарати. Тому всі чутки про якісь проєкти законодатного характеру явно позбавлені всякої основи, бо таких проєктів ще ніхто не вносив.

На питаннє кореспондента, чим можна пояснити відбуті арешти громадських і політичних діячів, відповів М. Василенко, що відбуті арешти деяких діячів пояснюють ся взагалі мірами обережності задалегід і викликані вони особливостями сьогоднішніх виключних обставин. Арешти відбуті з ініціативи осіб, що відіграли видну ролу в сих обставинах. Та про арешти яко про систему і взагалі розправу з політичними противниками не може бути мови. Одначе уважаю потрібним сказати, що проти тих осіб, котрі будуть вести діяльну агітацію проти зміненого ладу, відкрито не признавати його й особливо закликувати до аграрних і інших неладів, поробить ся найрішучійші міри. І під сим оглядом пороблено вже відповідні вказівки міністрам внутрішніх справ, військовому та справедливості.

Про заведення цензури для газет сказав М. Василенко, що вона має тимчасовий характер і викликана знов таки виключними обставинами хвилі. В найближшій часі цензура буде скасована.

В справі установа парламентарного ладу закінчив так свою розмову: Тепершній кабінет має переходовий характер. Одним з головних завдань нового кабінету є підготовлення питання державного союму (парляменту). Сей пар-

лямент установець уже правильний парламентарний лад на Україні й надасть тверді основні закони. А закони, установлені першою грамотою гетьмана, матимуть силу тільки до скликання державного союму й завданнє сих законів — увести діяльність гетьмана в означені законні рямки. Виробленнє основ союму й уложеннє нового виборчого закону буде завданнєм найближшої діяльності міністерства й для сеї праці притягнеть ся видних спеціалістів державного права.

Представники соціалістичних партій у ген. Гренера.

Як доносить „Кіевская Мысль“ з 3 травня, в останніх днях з ініціативи головного комітету партії українських соціалістів-федералістів відбув ся ряд нарад представників усіх українських соціалістичних партій з приводу витвореного останнім переворотом положення. Нарада постановила звернути ся до найвищих представників німецької влади в краю з зверненнєм уваги на ті тяжкі наслідки, до яких може привести витворене положення, викликавши виразну реакцію у всіх верствах і групах української демократії. Поруч з тим нарада постановила вяснити перед німецькими властями повну несвоечасність того, що зайшло, бо українська власть сама йшла до своєї корінної зміни. Останнє могло висловити ся тим робом, що Центральна Рада сама розійшла ся-б і, відігравши свою ролу революційного органу, передала-б владу новому Правительству, побудованому на підставі ділового принципу з представників ріжних політичних партій і громадських груп. Се Правительство не висіло-б у повітрі, а спираю ся-б на нове державне тіло — Державну Раду, в котру увійшли-б також представники всіх великих центрально-політичних і національних груп, в тім числі і ті, котрі не входили до Центральної Ради.

Познайомивши ся з ухвалами наради соціалістів, німецька власть висловила згоду обміняти ся думками й 2-го травня делегація, в склад якої увійшли Винниченко (с.-д.), Єфремов (соц.-фед.), Салтан (с.-р.), Андрієвський (соц.-самост.) і Лоський (соц.-федер.) відвідала начальника штабу ген. Айхгорна — ген.-лейт. Гренера.

Розмова тривала коло трьох годин, при чім С. Єфремов, який виложив прийняті ухвалою наради, вказав на те, що соціалісти радо взяли-б діяльну участь в діловій роботі Правительства при умові згаданої наслідності (преемственности) влади. Разом з тим члени делегації зазначили, що ігнорованнє сього принципу може викликати такі серйозні ускладнення в краю, що Німці стануть перед необхідністю окупації України, а се в найвищій ступні тяжкий вихід для обох сторін і вимагає уведення на Україну не шістьох, а 26 корпусів війська.

Ген. Гренер, не відкидаючи можливости такого виходу в разі розчаровання і щодо нової влади, ствердив, покликуючи ся на цілий ряд фактів, що зі старою властю не було ніякої можливости працювати. Він між иншим вказав на те, що перший приказ ген. Айхгорна не міг бути несподіванкою для панів Голубовича й Ковалевського, бо принципи сього приказу обговорювали ся вкупі з ними і в самім приказі німецька влада бачила не вміщуваннє у внутрішній справі України, а навпаки дружню поміч в здійсненню спільних завдань. Ген. Гренер додав, що розпорядок уложено виключно на підставі приказу Міністерства земельних справ.

Вяснивши далі, що по вісткам, які він має у Військовім Міністерстві, підготовляв ся заговор проти німецьких властей і що арешт Доброго зроблено з ціллю стероризувати прихильників Німеччини, ген. Гренер заявив, що арешти представників Українського Правительства відбули ся в Центральній Раді без відома найвищої команди, яка ставить ся негативно до форми арешту.

Поворот до Центральної Ради по словам ген. Гренера безумовно неможливий. Гетьмана признала найвища німецька власть і він лишить ся; але було-б великою помилкою бачити в тім віднову монархічного принципу. Україна лишаєть ся і повинна лишити ся самостійною республікою і гетьманови дано вказівки, що формоване ним Правительство має стояти цілком на ґрунті української державности, зовсім не орієнтуючи ся ні в сторону Москви, ні в сторону Польщі. Політика нової влади має бути лівою і дуже бажана участь в Правительстві соціалістів, котрі могли-б уложити основи конституції, які замінили-б ті основні закони, котрі видано й опубліковано одночасно з грамотою гетьмана.

Така в загальних рисах істотність розмови соціалістичної делегації з ген. Гренером. 3-го травня відбула ся нова нарада головного комітету соціалістів-федералістів з представниками інших соціалістичних партій для ухвали остаточної постанови про те, чи можлива спільна праця з новою властю, а коли можлива, під якими умовами.

Як доносять німецькі часописи за київськими, соціалістичні партії відмовили ся брати участь у працях теперішнього Правительства.

Немезида.

Поміж нашим людом ходить поголоска, буцім якийсь прозорливець вже давненько прорік:

„Росія — від Олексія до Олексія“.

Отже тепер ніби те пророцтво й справдилося, бо почала ся російська держава за „тишайшого“ Олексія, а кінець їй настав при маленькому Олексійкови, що вже не дідждав над нею й попанувати.

Легенда—цікава й сама по собі, цікаво й те, що склалась вона в українським народі: бо й початок Росії положила Україна, і покарала Росію лиха доля в звязку з українськими справами...

Адже Росія тільки писалась — Росія. А насправжки, як була, так і лишилась до останнього часу великоруською Московією. Сей московсько-великоруський дух російської історії далеко старший від романівського роду. Ще Андрій Боголюбський на руїні київського демократичного ладу спорудив у Володимирі престол великоруського абсолютизму. За ним московські князі сполучили містичку византийського цезаризму з елементарністю східньо-татарських деспотів і з патріархальністю „большаків“ у родиннім побуті Велико-русів. По сій традиції, що перейшла вже в родовий і національний інстинкт, Іван Калита збирав під свою руку руську землю на всі способи: і як мудрий господарь, і як хитрий жмюкрут, і як хижий грабжаник. А другий Іван — Грізний—тим самим слідом ширив межі свого царства, руйнуючи вільні республіки—новгородську та псковську.

І добре прийшов ся до московського царства запозичений з Візантії герб східньої римської імперії: двоголовий птах—два роззявлених дзьоби—наготові рвати, що втраплять, направо й наліво. Під сим прапором Москва мала всі підстави зрести ся третім і останнім Римом. Не могла вона тільки рахувати на довгі віки існування... бо при двох головах толуб і шлунок у її птаха один був...

І от, за царя Олексія, прихилилась до Москви, з своєю молодію державністю, наша Україна. Незабаром сю державність почав поволі викльовувати московський орел, а за те з Москви від того часу повстала російська імперія.

Її імператори зберегли в собі дух старих московських князів і царів. Заходами всіх „большаків“ велика російська „вотчина“ зростала — не так органічною роботою і власною творчістю, як коштом підвладних народів: їх матеріяльними й духовними здобутками живила вона свою культуру й нищенням чужих національних прав підпирала державну вагу великоруського народу. Ходом історії сей московсько-великоруський дух знайшов своє втілення пізнійше в трьох ідео-

логічних підвалинах внутрішнього ладу російської держави, —її „трьох китах“, що звались: „православе, самодержавне, народність“. В дійсности сим ідеалам відповідали: цезарепапизм в релігії, бюрократично-поліцейський абсолютизм в політиці й великоруський централізм в національних відносинах; говорючи загалом, сконцентроване кріпацтво в усіх сферах життя.

В Україні Росія знайшла зовсім інші основи державного та громадського ладу: демократичні настрої й звички, безпосередні впливи європейської культури та вселюдського поступу, нарешті—ґрунт для зросту ідеї федералізму. На сих підставах Росія могла-б дійсно перетворитись в культурну європейську державу та всю свою людність повести до кращої майбутности. Але вона органічно була нездатна використати сі позитивні елементи українського національного духу—їй вони слабшали та блідли, заростаючи буряном московської азіатчини.

Європейська культура й поступові ідеї помалу проточувались крізь мури та ґрати до російської людности, осідаючи на її верхніх верствах. До широким народнім низів державний лад не давав дійти світлу культури. І між освіченими верхами та темним людом все глибшала прірва відчуження й зневіри. А коли врешті почувлись з освіченого громадянства голоси протестів проти застарілих форм державного ладу, сей лад легко міг боротись з внутрішніми ворогами, спираючись на темноту народніх мас, яку сам ретельно підтримував.

Розбити се зачароване коло могла тільки ідея федералізму, бо зміст і сила сеї ідеї — в природній диференціяції культурної роботи по національним групуванням і в тіснім зближенні між собою всіх верств кожного окремого народу. Але гармонічно збудований на сій ідеї світогляд українських Кирило-Методіївців не викликав спочуття і не дав відгону серед російського громадянства: плоть від плоти великоруського народу, російська інтелігенція не могла прийняти до свого світогляду ідеалу, що суперечив пануванню Велико-русів над іншими народами. Поступ російської державности легко уявляв ся російській інтелігенції в рамках централістичного ладу, бо навіть сей лад уважав ся необхідною умовою культурної роботи...

І московський деспотизм панував у Росії далі й далі, міцно озброєний проти впливу європейської культури. А поступове громадянство даремне гатило гекатомби своїх жертв на боротьбу проти нього. Аж врешті сама Європа почала відчувати для себе невігоду такого незграбного велетня-сусіда, страшного своєю силою і своєю некультурністю. В половині минулого віку відбув ся похід правдивої Європи на переодягнену по європейському Московію — і московський лад мусів позбутися одної зі своїх підвалів—кріпацтва.

Отже в інших „великих реформах“ суть того ладу зосталась та сама. Як кажуть, Олександр II „визвольник“ бояв ся конституції не через що инше, як через те, що за нею силою річей Росія обернулась би в федерацію. Коли се так було справді, виходить, що федерація здавалась для російського ладу страшнійша ніж навіть кінець абсолютизму, і в сїм страху перед федерацією російський самодержець сходяв ся з російськими поступовцями.

Знову логіка подій привела Росію до сутячки з європейською культурою. На сей раз ворог зайшов уже „зтилу“, —в обличчі зєвропеїзованої—Японії. Але наслідки знову були нещасливі для московського абсолютизму, котрий мусів нарешті зріктись своїх абсолютів і згодитись на спільну роботу з вибранцями від народу. Згодивсь — і пожалкував, бо скоро побачив, що має ще досить пороку в порохівницях, тимчасом, як у народу швидко не стало ні пороку, ні зброї... І ще десять літ життя відвоював собі російський державний лад, — не так через свою силу, як через слабість своїх ворогів.

І втретє встряла Росія в тяжку боротьбу, — надзвичайну, весвітню: пів світа по один бік, пів світа — по другий.

Поцестило її на перших часах, — та здобутки її перемоги саме випали на втрату українській культурі, яку російський орел зі смаком і захватом, як довго ждану здобич, винищив і виклював у Галичині й придушив на який час на Україні. Але се вже була остання пожива старого птаха. Розхитана внутрішнім неладом держава не могла выдержати довгої, напруженої боротьби в гурті міцних і дужих своєю культурою організмів і, як глиняна макитра на однім возі з казанями, розсипалась врешті на черепя.

Війна мала бути всенародня, національна, — якою вона була в інших державах, — але в Росії не було й не знайшлося ні цілого народу, ні одної нації. А державний великоруський народ показав з себе лиш темні маси рабів царського самодержавства, силоміць втягнуті в криваву бійку за незрозумілі їм цілі. Відвічний їх світогляд, як і сотні літ тому, підказував їм лише примітивні розуміння світових подій: вищі верстви їх коштом і кровю силкують ся оборонити свій пожиток і вдержати своє панування. І струснувши з своєї шиї вже наскрізь гнилий і смердючий абсолютизм, вчорашні раби, під прапором пролетарської диктатури проти російського та всесвітнього, мовляв, капіталізму, побивали поки-що культурні верстви громадянства й новий революційний лад держави.

В початку сеї боротьби, починаючи вже вільну національну роботу, подала свій голос Україна, знов закликаючи Росію до перестрою на федеративнім ґрунті. Але й тепер російська демократія не зважила як слід українських кличів. Національні рухи, а надто український, зустрінуті були вороже, як невчасні й шкідливі, і навіть видиме наближення анархії не перемінило російської традиції щодо української національної ідеї. З погляду сеї традиції очевидно краще було всім разом гинути — з цілою Росією, єдиною і неподільною, ніж потурати сепаратизмови. Голос України пролунав, як серед пустині, й Українці мусли самі взятись за оборону власної хати від неминучої пожежі.

А ціла Росія тимчасом справді почала загинати. Про війну вже мало хто й згадував. Ішла друга війна, на внутрішнім фронті. Перемогали, звичайно, демократичні маси, озброєні військовим зрядом, фанатизмом і темнотою. На престолі російської революції засіли врешті, замість колишніх самодержців-большаків, пролетарські диктатори-большевики. Протилежності, звичайно, сходять ся, і по суті большевизм тим рідніший самодержавству, що обидва вирости з великоруського національного духу...

І світ побачив на широких просторах Росії мільони робочих, салдатеьких і селянських мас, що в повній свідомості свого права і своєї безмежної свободи шарпали, рвали й руйнували свою державу, її майно й культуру, рідну землю і нарешті один одного... А їх фанатичні провідники тимчасом своїми декретами руйнували економічну будову держави.

Величезний державний механізм, що так довго по імперії на спиняв свого руху, поволі затихав: усе млявіше ходили його двигуни, ледве повертались маховики, а разом з ними завмірало й громадське життя старого російського царства...

Немезида історії сказала свій вирок і тяжко покарала хиби того народу, духом якого просякла російська державність.

Україна гинути не хотіла й, щоб відгородитись нарешті від всеросійської анархії, розгорнула прапор власної державності. Колись, за Богдана, перша українська республіка — козацька — прийшла до московської брами, важкої, дубової, кованої; постукала в браму, впростила ся в прийма та зникла, що й голосу не стало чути. Сьогодні та брама впала, поржавіло залізо, підгнули оцупи — і вийшла знову на світ Українська Республіка — народна. На диво, збереглося таки, через всі мало не три сотні літ бідування, здорове зерно національного життя і коло нього збились до куди народні

сили, що спромоглись невсипуючо працею зорганізувати на рідній землі початок нової державності. Слава їм, слава Україні й нехай на сей раз дасть їй доля довгих віків щасливого існування.

Але не все ще добре в нашій хаті. Ще багато в ній сміття і бруду від господарювання чужинців, ще гукають по закутках і коморах нахабні голоси непроханих гостей, ще й своїх людей чимало засліплених чужою ласкою або власною вигодою і байдуже їм про долю Рідного Краю. А особливо ще багато темного, невідомого, здичавилого люду, більш здатного до руїни ніж до якоїсь органічної роботи. Сі елементи й у нас легко приймають і поширюють пошесть анархії, що під прапором всесвітнього реформаторства руйнує круг себе культурні й матеріальні скарби. Коли й нашій Україні не поцестить перемогти темні сили державною організацією, коли й нам судилося випити повний келих російської отрути, і наша Народна Республіка обернеть ся в „дике поле“ на користь сусідам, — о, тоді відчуємо й ми тяжку руку Немезиди! Пригадаємо тоді всі гріхи проти Рідного Краю, що вчинили колись наші діди й батьки, що накоїли й ми самі своїм ледарством. Не простила Україна тим стародавнім панам-старшинам, що колись за царську ласку віддавали і своє і народне право. Не простила вона й тим своїм синам, що потім ретельно ходили в державнім ярмі та щиро працювали для російської культури, а свій люд полишали тимчасом без інтелігенції й без культури... Не простила Україна й тим темним людям, що тепер, в сю велику історичну хвилю піддалися московській хоробі й вибивають з рук українського громадянства прапор національної волі... Не вони винні в своїй темноті, але відпокутувати за неї і їм доведеть ся...

Невже не відверне доля се страшне лихо від нашого Рідного Краю?

П. Стебницький.

(Літературно-Науковий Вістник).

Опоряженне Чернечої Гори.

Виконуючи постанову губернських земських зборів про опоряженне могили Т. Шевченка, київська земська управа склала комісію, яка уладила поїздку на Чернечу Гору. В поїздки взяли участь як представники земства, так запрошені інші особи, які були б комісії корисні технічними, артистичними й іншими порадами.

В нарадах з приводу опоряження могили й гори брали участь: С. Петлюра — голова київської земської управи, В. Старий-Корольов — комісар Чернечої Гори, Д. Одриня — член губернської управи, М. Педес — інженір, інспектор водних шляхів, Дяченко — художник, О. Лотоцький — голова київської „Просвіти“, М. Синицький — голова комітету для збудовання пам'ятника Шевченкови, Е. Лукашевич — доктор, член комітету для збудовання пам'ятника Шевченкови, С. Євремюк — письменник, А. Ніковський — редактор „Нової Ради“.

Комісія, оглянувши пам'ятник, Чернечу Гору й околиці, признала, що національна святиня вимагає негайних і широких заходів для опоряження й охорони її та що держава й громадські інституції не повинні жалувати коштів на сю справу. Треба негайно почати закріпляти гору, яка подекуди осіла. Стежки слід усі закрити, а покласти доріжки. Всю територію гори треба добре огородити, щоб земля і рослини на горі були цілі та щоб не пасла ся худоба.

По горі комісія визнала необхідним позаводити алейки, площечки й обсадити їх, аби не витоптували трави, та поставити лавки й столики. Необхідно також запросити садівника, щоб пильнував садовини на горі; провести на гору воду; чепурно опорядити кімнати в хаті при могилі й завести там читальню, бібліотеку літератури про Шевченка, робочий кабінет для малярів і письменників.

українського народу, а корінні якої глибоко вросли в серце кожного свідомого громадянина.

Ви уступаєте перед необхідністю і уступаєте, уносячи з собою тепле спочуття українського громадянства, прощанні його щирими сльозами.

Славні Стрільці! Ідіть в народ і несіть в житті ваші ідеали, будьте йому вірними помічниками й щирими дорадниками, стараючи ся не допустити його в сей тяжкий час на небезпечну дорогу, на яку вступивши, він може втратити свою Самостійну Державу. Нехай зостанеть ся в життю і дальше вашим девізом: „Не ридай, а добувай!“ Київ, 3 мая 1918 р. Головна Рада галицьких, буковинських і угорських Українців.

Фінансовий Комітет. Під проводом міністра фінансів А. Ржепецького відбула ся нарада в справі фінансового комітету, котрий є найвищим органом в розв'язці справ позичок, емісій і фінансової політики. До фінансового комітету будуть іменовані на пропозицію міністра фінансів 10 осіб з представників банків і торгівлі та промислу (К. М.).

У Військовім Міністерстві. 2 мая начальник Українського Генерального Штабу отаман А. Слівінський вступив у тимчасове виконання обов'язків військового міністра. 2 мая от. Слівінський видав розпорядок, аби всі служачі військового відділу лишили ся на своїх місцях. По розпорядку А. Слівінського губернським і повітовим комісарам розіслано телеграму, в якій приказувало ся не виповняти розпорядків бувшого міністра й бувшого товариша міністра.

До ліквідації військових громадських інституцій. На пропозицію міністра фінансів А. Ржепецького Рада міністрів постановила приступити до найшвидшої ліквідації всіх тих тимчасових військових інституцій, які утворено в період бувшої війни, бо удержання тих інституцій і гайка з ліквідацією приносить правительству видатки (К. М.).

Товариш міністра хліборобства. Найправдоподібнішим кандидатом товариша міністра хліборобства вважають земського агронома полтавської губ. Григоренка, якого висували хлібороби на посаду міністра рільництва (К. М.).

Охорона державного військового майна. На пропозицію міністра Ржепецького Рада міністрів постановила поробити негайні заходи коло зібрання військового майна, розкиданого на території України. Зброя, яка находиться ся у населення, і різне скарбове майно повинні бути збережені й охоронені від грабежі.

Розмова з Б. Бутенком. Новий міністер шляхів Б. Бутенко вступив 2 мая у виконання своїх службових обов'язків і приймав урядників Міністерства з рефератами. В розмові з журналістами новий міністер шляхів Б. Бутенко між иншим торкнув ся двох кардинальних справ залізничного життя: проєктованого зменшення штатів і положення професійних організацій. Штати служачих, як заявив міністер, будуть зменшені, бо їх за дуже збільшили в часі війни й тепер вважають ся вони непотрібні в давнім розмірі, а по друге тому, що бюджет доріг не в силі винести такої величезної рубрики розходу на особистий склад. Тим не менше звільнення буде відбувати ся обережно. Для доцільного використання вільних сил Міністерство підприєматиме великі роботи коло будови нових залізничних ліній, битих шляхів, під'їздових доріг і т. ин., чим значно змягчить ся криза. Що торкаєть ся комітету та взагалі різних організацій залізничних служачих, Міністерство буде стояти на точці погляду признання професійного об'єднання залізничних працівників. Комітети й союзи, як що вони будуть зводити свою діяльність до оборони професійних і культурних інтересів залізничників, користуватимуть ся підтримкою Правительства.

Українська мова в урядах. 2-го мая в деяких урядових інституціях, в тім числі і в залізничних, вийшов розпорядок не приневолювати вести діловодство в українській мові тих служачих, котрі не знають сеї мови, користуючи ся і російською і українською мовами в залежности від обставин.

Номінації. М. Ханенко назначений начальником похідної канцелярії. Завідуючим маршальською частиною гетьманського двору назначений полк. С. Богданович.

Румунські звірства. З Одеси, під датою 19 квітня, доносять до київських часописей, що насильства, які чинять Румуни над мирним населенням Бесарабії, не припиняють ся. Одеські газети повідомляють про розстріли комісарів сілецького повіту Руднева, Соронського й Литвинова. Розстріляно також бувшого молдавського міністра земельних справ Чумаченка. Убито вчительку Звятенко та Грисика.

Розмова Севрюка з Тончевим. Наш представник в Берліні п. Севрюк мав довгу розмову з головою болгарської делегації в Букарешті міністром Тончевим, з якої видно, що Болгарія страшенно зацікавлена долею Бесарабії і що взагалі Болгарія интересуєть ся життям України та її положенням на південно західних кордонах, маючи наміри зав'язати найближші зносини з Україною. Туреччина також цікавить ся бесарабською справою, але, розумієть ся, не в такій мірі, як ті наші сусіди, які мають безпосередні інтереси там. У всякім разі Туреччина має надію заховати найліпші відносини з Україною. Як видно з розмов, які провадились між нашим послом в Берліні з німецькими політичними колами, німецький уряд твердо стоїть на тій точці погляду, що справа Бесарабії буде вирішена тільки після порозуміння Румунії з Правительством України. А наскільки Український Уряд держить ся того погляду, що доля Бесарабії має бути вирішена лише в порозумінню з населенням, ясно, що тільки після виявлення волі сього останнього остаточно вирішать ся як доля Бесарабії, так і наші кордони з Румунією (УТА).

Про нові шляхи. Згідно з пропозицією Міністерства шляхів 15 квітня в міністерстві торгу та промисловости відбуло ся засідання з приводу питання про розгляд проєкту щодо будування нових залізничних шляхів України, укладеного технічним бюро Ради громадських робіт і Народнім Міністерством шляхів. Засідання комісії відбуло ся під проводом товариша міністра торгу та промисловости І. Ганіцького, при секретарюванні інженера Родкевича та в присутности таких членів комісії: Щегловітова, Вейнберга, Березіна, Лінниченка, Булчака, Шафаренка, Добриловського. На першій засіданню комісія одноголосно ухвалила, що треба звернути увагу головним чином на будівництво залізничних шляхів; шляхи шосейні довжиною ні в якім разі не довше 50 верств повинні мати значінне під'їзних шляхів. В першу чергу треба збудувати лінії: 1) Долинська — Помощна Умань. 2) Київ — Одеса з додатком лінії Колосівка на Миколаїв. 3) Київ — Шепетівка через Житомир до Радзівілова.

З Катеринослава. Товариство українських вчителів постановило клопотати про українізацію 77 відсотків середньої школи на Катеринославіщині, при тім навчання українською мовою розпочати сього року в старших класах. Вийшло перше число видаваного австро-німецькими властями великоруською мовою катеринославського „Вістника“. В передовиці „Для чого ми прийшли“ газета пише: Австро-Німці прийшли з однакою ціллю на прохання Українського Правительства помагати йому в справі державного життя будівництва, якому перешкоджають внутрішні безпорядки. Німеччина й Австрія заінтересовані в респіві самостійної України й тільки її вороги агітують проти сеї помочи. Газета прохає відносити ся з довіррем до намірів і роботи Австрії й Німеччини; коли їхня допомога окажется ся зовсім зайвою, вони вийдуть з території України (Н. Р.).

Отаман Слівінський і робота Українського Генерального Штабу. Начальник Генерального Штабу отаман Слівінський, що заснував при Гол. Управі Генерального Штабу Бюро Народнього Повідомлення, знайомлючи Бюро з працею Генерального Штабу, заявив: „У відповідний момент оборони нашої Батьківщини, в час організації на Україні, відповідуючої принципам вільно-демократичного республіканського краю військової сили, я приступив до виконання накладених

на мене обов'язків, не одержавши від моїх попередників жадного кроку розпочатої праці. Тим важче, що й самого апарату Штабу як такого не було. В найскорший час я мусів запросити на вищі посади Штабу відповідальних співробітників. Кілька певних Українців старшин Генерального Штабу відмовились до з'ясування твердшої політики Правительства. Довелося тимчасово закликати декого з старшин і не-Українців, видатних творчістю своєї давнішої праці, але їх відсоток незначний. Зараз в складі Генерального Штабу 75 відсотків Українців. Маю надію, що в найблизшій часі мені удасться цілком зорганізувати Управу Штабу в бажаним складі. Співробітників на нижніх посадах набирають голови відділів під своєю строгою відповідальністю і згідно з моїм наказом з певних Українців. Цілком сформований відділ контр-розвідки знову доручений певним людям, певним Українцям, а голові відділу я дав приказ провирити всі справи за попередній час, чи не було яких злочинів. У мене зараз у Головної Управи Генерального Штабу широко відчинені двері для представників преси та всіх громадян як міських, так і прибуваючих з сел, бажаячи інформувати ся про військове життя взагалі, що торкається Генерального Штабу, а Бюро Народного Повідомлення повинно бути живим зв'язком з народом. Гадаю, що до теперішнього демократичного Українського Генерального Штабу громадяне не будуть ставити ся так, як за старих часів до московського генерального штабу (К. „Відр.“).

Розмова з комісаром Холмщини й Підляша. На запит співробітника „Нової Ради“ про стан річей на Холмщині О. Скоропис-Іолтуховський відповів, що він може лише загально сконстатувати, що Українська Земля по той бік бойової лінії так потерпіла від війни, що тутешнє економічне становище села й міста не дає жадного представлення про нужду там. На жаль словами се трудно з'ясувати тому, хто не пережив страхіть війни. В самі Бересті крім урядовців, запрошених комісаром, немає зовсім цивільного населення. Се в місті, де жило більше 60.000 людей! Саме місто властиво не існує, бо 4/5 його знищено так ґрунтовно, що на протязі цілих кварталів не лишило ся ніодної стіни; цегла лежить грудми та з неї підіймають ся лише залізні труби. Сі рештки людського житла зруйнував п'яново московський салдат, бо Бересте здано без одного вистрілу. Тут маємо не випадок, а систематичну політичну працю московської політики, яка з першим українським великим містом поступила так, як то діяло ся за Андріїв Боголюбських і Чинісханів. Мало не та сама пропорція в знищенню села. До сел, які цілком щезли з землі, долучають ся такі, з яких лишилася одна десята, третина, половина; є й зовсім уцілілі щодо будинків. Зовсім немає таких, які б лишили ся хоч приблизно з передвоєнним складом населення, як то маєть ся по сей бік бойової лінії. Ні живого, ні мертвого інвентаря в потрібній кількості ніде немає. Є села, де нема на ціле село ніодної корови й ніодного коня. Починати відбудову сього краю се велитенська праця, яка вимагає величезної матеріальної помочі з боку Української Держави та свободи рухів для комісара. Щодо сього у Києві панують зовсім далекі від дійсности погляди на стан річей. На території німецької окупації комісар має ясно означені скромні межі праці. Весь сей край окупований німецьким і австро-угорським військом. На території австро-угорської окупації Скоропис-Іолтуховського не признала окупаційна влада комісаром. Се й було причиною його приїзду до Києва. Наладження повороту наших збігців-Холмщаків на ту територію, де вся влада в руках чужої нам держави, де може буде відібране все те, чим ми запоможемо звідси збігців, се була друга причина його приїзду до Києва.

Турецькі претенсії до Одеси. Як доносить „Одеський Листок“ на основі слів прибувших до Одеси турецьких вояків воєнної флотії, в Царгороді почав ся сильний рух в користь прилучення Одеси до отоманської держави. На чолі сього руху стоїть велика політична група турецьких

парламентаріїв, яка має гарячу й серйозну підтримку в частині впливової турецької преси. Червоною ниткою через весь рух проходить те гасло, що бувший Гаджібей (так називала ся Одеса за турецького панування) повинен бути звернений тепер Туреччині, яка має до того всі права. Оборонці звернення Одеси Туреччині доказують, що у неї на то історичні, економічні й географічні права. Всього тільки 120 літ тому назад Одесу й Очаків відірвано від Туреччини шляхом несправедливих актів міжнародних дипломатів. Наскільки претенсії Турків істотні й серйозний початок руху, можна вносити по тім, що група послів внесла в парламент інтерпеляцію в тій справі, домагаючи ся, щоб парламент підніс свій авторитетний голос. Одночасно політичні діячі Туреччини сондують ґрунт у своїх союзників щодо їх погляду на справу про долю Одеси. Якби то не було, — пише часопись, — але Турки серйозно мріють про Одесу. Умірковані еборонці сього руху настоюють на необхідности Туреччині бути готовою до розв'язки сеї справи на будучій міжнародній конференції. Гарячіші голови домагають ся, щоб ще до конференції сю справу розв'язали. — Від себе додамо, що в берестейським договорі Одеса увійшла в територію Української Народньої Республіки, але історія з Кримом показує, що сьгодні рахують ся тільки з силою, а не справедливою.

Перша українська селянська трупа. Як доносять київські часописи, в селі Кривому, сквирського повіту на Київщині, заклала ся перша українська селянська трупа. Організатором і режисером сеї трупи є Сергій Балавенський, який уже більш 15 років працює по організації драматичних гуртків серед робітників. Селяне-артисти з такою любовю ставили ся до своєї праці, що тепер трупа має гарний ансамбль і їздить по повітових містах, улаштуючи там вистави. В найблизшій часі ся трупа завітає до Києва. В сій справі Балавенський звертав ся до театрального відділу Міністерства народньої освіти, який дуже зацікавив ся сею селянською трупю. Відділ узяв на себе клопоти по улаштуванню вистав в Троїцкім Народнім Домі.

Червоний Хрест. Закінчили ся роботи зїзду по організації Українського Товариства Червоного Хреста. Вибрано організаційний комітет в складі проф. М. Дитерихса, д-рів С. Кобзаренка, Е. Лукасевича, Ю. Меленевського, П. Петровського, представників міністерств військового та внутрішніх справ і управ головноуповноважених російського Товариства Червоного Хреста (колишнього) пів.-зах. й румунського фронтів. Головою організаційного комітету вибрано д-ра П. Петровського. Зїзд постановив передати організаційному комітетови по актам і переписам майна інституцій російського Товариства Червоного Хреста, котрі підлягають ліквідації в межах України, а також і умови користування ними при обов'язку остаточного обрахунку з російським Товариством Червоного Хреста. Зїзд доручив організаційному комітетови випросити в Уряді Української Народньої Республіки згоду на продовження діяльности інституцій російського Товариства Червоного Хреста в межах України та прохати Правительство скасувати закон про оголошення майна російського Товариства Червоного Хреста, яке знаходиться в межах України, власністю Української Народньої Республіки й передати його організаційному комітетови Українського Товариства Червоного Хреста. Крім того зїзд прийняв постанови, котрі мають бути підвалинами статуту Українського Товариства Червоного Хреста, скласти котрий і доручено організаційному комітетови. Для розгляду й затвердження статуту постановили скликати зїзд зацікавлених семи справами інституцій і осіб.

Український Робітничий Дім у Львові. Читальня Просвіти ім. Івана Франка в таборі виселенців у Імінді на своїх останніх загальних зборах постановила дати увесь свій маєток яко основний капітал на куплення або вибудування Українського Робітничого Дому у Львові. Також читальня Просвіти ім. Тараса Шевченка дала одну акцію Українського

Банку у Львові на 400 К. на ту саму ціль. На ліквідаційних зборах читальні ім. Івана Франка вибрано кураторію, що має управляти сим фондом і старати ся про його збільшенне. Підписана кураторія зложила в „Земельнім Банку Гіпотечнім“ у Львові квоту 3520 К., має одну акцію „Українського Банку“ 400 К. і готівку 90 К. 46 с., Разом 4012 К. 46 с.

Тепер звертають ся підписані до всіх працюючих людей Галичини й Буковини з зазивом хоч найдрібнішими датками причинити ся до зібрання такої суми грошей, щоб в столиці австрійської України й українське робітництво мало осередок свого життя. Гроші треба посилати на адресу: „Земельний Банк Гіпотечний“, Львів, Підвале 7 на „Український Робітничий Дім у Львові“. Імід, 1 мая 1918. Анна Сирольська, Ірина Одеськова, Іван Вовчук, Гриць Герасимчук, Омелян Бачинський, Емануїл Сандул, Др. Лев Ганкевич.

Арешт большевицького „Героя“ Муравйова. Як повідомляє „К. М.“ з дня 5 травня, бувшого командуючого совітськими військами Муравйова на розпорядок надзвичайної слідчої комісії в справах боротьби з контр-революцією, саботажем та спекуляцією арештовано й посаджено в таганську тюрму, де його тримають в окремій камері.

Нова книжка. Накладом одеського видавництва „Народній Стяг“, яке видало минулого року брошуру Юрія Липи „Союз визволення України“ (нарис діяльності), вийшла отже нова книжка, присвячена діяльності Союзу в таборах полонених під заг.: О. Скоропис-Иолтуховський. Табори полонених Українців (з фотографіями). Ціна 45 коп.

Бібліографія.

Чеський переклад праці проф. М. Грушевського „Про старі часи на Україні“. В Празі вийшов саме чеський переклад відомої популярної історії українського народу, виданої в 1907 р. петроградським „Добродійним Товариством“ видавання загальнокорисних і дешевих книжок“. Переложив сю книжку чеський письменник Ф. С. Фрабма, а вийшла вона у „Збірці практичних підручників“ (Švejdár sborník praktických příruček. Річ. 1918, ч. 4), котра квартално по-являєть ся накладом празького видавця Фр. Швейди.

Перекладчик у кінцевім додатку мотивує видання сеї праці потребою інформаційного підручника для чеського загалу про Україну й Українців у звязку з дуже актуальним значінням української справи під час війни. Звідси певно й чеський її заголовок: „Украјина а Украјинци“. В сїм додатку є кілька інформаційних слів про проф. М. Грушевського та про його значінне в новочаснім українським націоналізм русї. Далі в другім додатку є шість інформаційних приміток про перших працівників на ниві національно-літературного українського відродження та про Кирило-Методіївське Брацтво, зладжених перекладчиком на основі чеської оригінальної розвідки про українське національне відродження, написаної д-ром Р. Брожом, котра в 1906 р. вийшла у відомім чеським журналі „Slovenský Přehled“ п. з. „Probuzení národu maloruského“.

Переклад на жаль анї не зовсім повний, анї (особливо в кінцевих розділах) дуже дбайливий. Перекладчик насамперед випустив усі вставки в тексті з українських народніх пісень і новітньої української поезії, які здебільшого творять органічну цілість з основним викладом, через що суцільність останнього в деяких випадках очевидно порушено. Іноді перекладчик випустив або вільно переробив й частину тексту перед сими поетичними цитатами або після них. Лише при поверховнім порівнанні чеського перекладу з українським оригіналом нарахував я 38 пропусків і відхилень від тексту.

Переклад тексту загалом у першій половині точніший і вірніший ніж у другій, де саме, певно з язикових причин, є кілька пропусків у тексті (напр. на стор. ориг. 147, 153, 154, 160 і далі, 162, 164). Найбільше неточностей є у

24 розд. „Українство відживає“ та в 25 розд. „Шевченко та його товариші“. В першім з них є пропуски щодо характеристики „Енеїди“, а далі в кількох місцях цілком невірний переклад тексту, як напр. (80 стор. чеського видання) згадка про те, що „Енеїда“ була лише у відписах і не була видрукована, коли тимчасом в оригіналі констатуєть ся зовсім протилежне. Троху далі знаходимо цілком перекручений переклад уваг про Котляревського й „Енеїду“. Саме в оригіналі читаємо (стор. 154): „Смішно й дотепно се він зробив“, що по чеськи переложено (стор. 80): „Він став ся, правда, своєю працею смішним“. В сїм розділі загалом найбільше пропусків, здебільшого бодай спричинених трудністю українського тексту відносних місць. Так само й в дальшій зі згаданих розділів чисельно є чимало пропусків, певно також з вище згаданої причини. В 26 розд. „Нові часи“ є так само неточности в перекладі: в оригіналі говорить ся, що київське Брацтво розігнано, а в перекладі, що воно розпало ся. Описля про подрузе Марковичів, що вони підписували свої праці під псевдонімом „Марко Вовчок“, в перекладі, що їх оповідання вийшли в книзі „Марко Вовчок“. В сїм розділі дещо вільно перекладаєть ся. Напр. „Але над українством уже чорні ворони крикали“ (стор. 169) переложено (стор. 76) так: „На жаль над Україною появили ся чорні хмари“. Певно через не увагу випущено примітку на 172 стор. про шкідливі наслідки для австрійських Українців злучення українських країн з польським в один коронний край: Галичину. Незрозумілим натомісь та сливе чи випадковим є пропуск закінчення передостаннього уступу в кінцевім розділі, де говорить ся про неможливість української національно-культурної праці в Росії під царським ярмом.

Одначе, не зважаючи на вище зясовані недостачі, чеське видання сеї праці проф. Грушевського без сумніву чимало причинить ся до популяризації української справи серед чеського загалу, котрий здебільшого й досі відносив ся до неї з очевидним упередженнем, особливо-ж, оскільки розходило ся про самостійницькі прямування в національно-культурнім і політичнім життю українського народу. Шкода тільки, що з огляду на воєнну, паперову й видавничу нужду ціна сеї публікації розмірно дорога (аж 3 К за примірник), що певно обмежить її розповсюдження серед ширшого загалу.

Наприкінці ще одна критична увага: чи саме вибір сеї дуже популярної та для простого люду в першу чергу призначеної праці був відповідним для чеського перекладу? На нашу думку більш хіба надавав ся для чеського видання відомий російський „Очеркь історіи украинскаго народа“, спеціально приложений для зазнайомлення чужинців з долею українського народу в його минулости й сучасности.

Н. В.

Купую в великій скількості:

Природний асфальт — Нафтову смолу
 Стеарінову смолу - - - -
 Васеліновий олій, світлий і темний
 Льняний олій - - - -
 Бензину і бензолъ—Нафту і петролій
 Копал — Смолу — Шеллок - - -

Предложення цін з пробамі засилати під
 S. A. 2315 an die „ALA“, Berlin, W., 9. Budapeststr. 6.

З міст: М. Троцький. Політична криза та зміна Правительства на Україні. — Перебіг подій на Україні в звязку з появою нової державної влади. — Універсал гетьмана Павла Скоропадського. — Закони про тимчасовий державний устрій України. — Берлінське урядове освітленне кайських подій. — Нове Правительство Української Держави. — М. Василенко про утворення кабінету. — Представники соціалістичних партій у сен. Іренера. — П. Стебницький. Немезида. — Опорженне Чернечої Гори. — Вісти — Бібліографія.